

En defensa de l'educació memorial a les Terres de l'Ebre.

La pèrdua de suport del DEMD-Ebre

En aquests temps funestos de crims contra la humanitat en directe tothora i d'avenç de les ideologies d'odi arreu, sembla difícil discutir des d'una mínima cultura política democràtica la importància de la memòria democràtica. I, concretament, la rellevància de l'educació en memòria, ara que les noves generacions es troben cada cop més lluny cronològicament dels esdeveniments traumàtics com la Guerra Civil, l'exili o la deportació que ens van ensenyar les terribles conseqüències del que ara revivim. En aquest sentit, cal agrair que l'article 35 de l'avantprojecte de la nova i llargament esperada llei de memòria democràtica catalana, que ara s'està tramitant al Parlament, remarqui el paper central de l'educació memorial per a la construcció d'una societat assentada en valors de justícia i respecte.

Ara bé, no n'hi ha prou amb proclamar-ho, ni tan sols amb deixar-ho escrit en una llei. Les polítiques públiques efectives són les que, més enllà de les paraules, actuen per transformar la societat. I en el cas de l'educació en memòria, malauradament, es troba a faltar un compromís més clar de l'actual Departament d'Educació i Formació Professional i, concretament, dels seus Serveis Territorials a

les Terres de l'Ebre. No ja en la implementació de noves polítiques públiques, sinó fins i tot en no fer passos cap en enrere d'actuacions que ja s'havien consolidat.

Segur que no n'és la prova més important i se'n podrien citar altres exemples. Però en aquest article voldriem referir-nos al cas que aquest curs afecta el DEMD-Ebre. El DEMD-Ebre és el grup de docents impulsor de memòria històrica als centres educatius ebrencs creat el curs 2018 i 2019 a partir de la iniciativa de l'aleshores directora dels SSTT d'Educació a les Terres de l'Ebre Montserrat Perelló i del subdirector Marià Cano. Tots dos van tenir molt clar que calia que la petjada cruenta de la Batalla de l'Ebre i les altres ferides en la memòria col·lectiva de les quatre comarques ebrencs continués present a les aules. I, per això, van destinar primer dos mitges jornades i després una mitja jornada per a la creació i coordinació d'aquest grup de docents. Doncs bé, l'actual Direcció dels SSTT d'Educació i Formació Professional ha eliminat aquesta dedicació horària al treball en memòria als nostres instituts aduint diversos motius tècnics.

No s'han tingut en compte les nombroses fites assolides durant

Lluís Montull
coordinador de DEMD-Ebre des de 2018

Carme Maigí
coordinadora de DEMD-Ebre fins a setembre de 2025

aquests cursos, en què aquesta disposició horària per a la coordinació va ser cabdal. La primera de les quals va ser crear una xarxa d'experiències educatives que el curs passat va reunir 32 docents de 13 centres de secundària i instituts escola diferents (del total de 23 de titularitat pública a les Terres de l'Ebre!). Aquesta xar-

“El DEMD-Ebre és el grup de docents impulsor de memòria històrica als centres educatius ebrencs creat el curs 2018 i 2019”

xa ha potenciat l'extensíssima llista d'activitats de cada centre. Però també han estat nombrosos els projectes compartits sobre la deportació als camps nazis, la sanitat i el paper de les dones a la Batalla de l'Ebre, realitzats conjuntament amb el Comebe; l'organització del Premi Petjades de

narracions de memòria democràtica amb Amics i amigues de l'Ebre, en què han arribat a participar més de 120 alumnes de 4t ESO i 1r de BAT de tot el territori; la coordinació amb la direcció de FRONT; Mostra Internacional de Cinema de Conflict i Pau, del projecte “FRONT a l'aula” a fi de promoure el debat sobre la pau i la memòria històrica, amb participacions fins a de 850 alumnes ebrencs... Una capacitat de mobilització i activitats que ens han convertit en referents en recerca i docència en memòria democràtica a jornades i congressos de Pamplona, Barcelona, Lisboa, Benifallet, Tortosa, la Sénia, Vilaplana, Gandesa, Lleida. I que ha fet mereixedor el grup DEMD-Ebre de reconeixements com el Premi Arnau de Vilanova del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, el maig de 2019, i el Guardó Pont de Ferro el novembre de 2024 que organitzen l'Ajuntament de Flix, Memorial Democràtic i Departament de Justícia i Qualitat Democràtica.

Però, sobretot, no han tingut en compte que tota aquesta feina i la que queda pendent —pot ser la més important és una reflexió didàctica a fons sobre l'educació memorial a primària— requereix dedicació. No es

pot deixar tot al voluntarisme dels docents perquè si una cosa hem après aquests anys és que el treball de memòria cal realitzar-lo en xarxa. Només així pot arribar a les noves generacions, perquè elles esdevinguin un dia formadores de memòria. Una xarxa en què són cabdals els docents, les persones expertes, els arxius, les famílies, els testimonis; però també és fonamental el compromís institucional. I insistim: no només el compromís que es diu, també el que es demostra en fets.

Esperem doncs que més d'hora que tard l'actual equip del Departament i dels Serveis Territorials d'Educació i Formació Professional assumeixi de nou el seu lideratge en aquesta tasca fonamental per fer justícia al passat però també per combatre les injustícies i indignitats que amenacen la nostra democràcia i la humanitat. I tot i que potser hi ha altres actuacions més decisives en aquest camí, segur, segur que seria un pas en la bona direcció tornar a dedicar hores específiques a la o les persones que considerin per a la coordinació de l'impuls de memòria democràtica a les aules de secundària i primària ebrencs —i per què no, més enllà de l'àmbit escolar, on també hi fa molta falta.